

Ophidselsesskrift til kampen om sproget

(for det man siger er man selv)

Sproget er det parlamentariske demokratis redskab, arena, proces og form. Det er svært at beskrive, men umuligt ikke at bedrive. Det er en taske af instrumenter ved hjælp af hvilke historie(r), moral, holdninger, enigheder og kompromisser bliver til konsensus såvel som Lov (og ofte Sandhed). Og sprog er samtidig en flok af raslende maskiner, der tillader os at protestere, modsiges, og - måske - genforhandle Loven og alle dens midlertidige Sandheder, både de skrevne såvel som de uskrevne. Således er det ikke lige meget hvordan vi omgås sproget; bruger, belurer, beskylder og beskriver det. - Alene betegnelsen 'det' er interessant, den får 'det' (altså sproget) til til forveksling at ligne en uskyldig bunke fedtede tingester, værktøjer og maskindele, der uden selv at have indflydelse på begivenhederne giver Loven mulighed for at være til stede, kendt, lokaliseret, fastslået ('stadfæstet') - altså også 'det', der gør magten synlig, 'afslæselig', gennemskuelig - og måske adlydt? Sådan omtales 'det' ihvertfald ofte, sproget. Når folkettinget beder om magtudredninger for at få klarhed over magten, dens tinder, deres befalingsveje og ålede egenskaber, eller når Danmarks Radio og Film Institutet slår sig sammen om at udskrive konkur-

rencer for programmer, der endeligt skal afsløre hvad magt egentlig er og hvem det er, der har den, eller når Ekstra Bladet hilser magten 'velkommen på forsiden' (det har de nemlig magten til at gøre), foreslår de alle umiddelbart at sproget er én enhed, pragmatisk og gennemskuelig, med hvilken man kan slå en anden fast. 'Magt', f.eks. Som et ord, et stempel, et mærke, en mur.

Billedet er tiltalende, for det lader til at give os overblik over magten, viden om den og forstand på den. Det er rart at tænke på at der holdes opsyn, så magten ikke løber løbsk, lige henover hovedet. For hvem vil være magtesløs? Magt over magten, med andre ord. Og er vi ikke taknemmelige for at sproget tilsyneladende tjener os så flink, og at der oven i købet er nogen der melder sig frivilligt til at holde magten i ave så vi kan tænke på andre ting?

Det er et rart billede, men sammenlignes det med demokratiets idé om magt som diskussioner mellem modsætninger og sprog som deres arena, begynder de ellers så pænt beliggende og veladskilte dele at flyde ud. Billedet insisterer nemlig selv alt for ivrigt på at overse hvorledes det således faktisk også selv er sprog (billedet, altså), og end-

videre hvorledes det jo netop er sprog der gør det mulig at formulere, dissekere, kritisere og således også påvirke og omformulere magt. De ellers så velpolerede ord som 'magt' og 'sprog' flyder ud for øjnene af os, undersøgelsesobjekterne smelter sammen med instrumenterne og halen bider i sin egen mund: For sproget er ikke kun vejledende men også - når man mindst venter det - vildledende, og 'magt' ligner et enkelt ord, men viser sig at være mange flere; både mekanismer og processer og udviklinger og indviklinger, forhold og forhandlinger hvis former alle netop bl.a. er sprog. Og ligesom 'magt' er også ordet 'sprog' blot et tyndt gardin foran en vældig hær af vedligeholdelses-mønstre, opretholdelses-teknikker, overlevelsesstrategier, privilegier og indflydelser, repræsentationer, taktikker og manøvrer. At tage del i sprog er at tage del i magt.

Hverken sprog eller magt er processer som vi kan melde os ud af; i vores forskellige forhold udøver og navigerer vi i dem og med dem, langs dem og i kraft af dem. Magt og sprog. Og undervejs også kroppen, kødet, luftvejene, indsigten, udskillelserne, viden. Præciseringen, defineringen, betegnelsen; At lytte for at komme i tale, at overhøre for

ikke at skulle tale, at tale hen over for at blive hørt, at tale uden at blive hørt, at høre uden at blive tiltalt, at blive tiltalt uden at kunne svare. At blive frakendt sit sprog og at blive dømt til at tillære sig et nyt. At blive lokaliseret i et sprog, man ikke hører hjemme i. Eller at udviske visse ord fra forrådet og insistere på at gentage andre. At repetere visse sætninger så ofte, at de bliver en lyd, en sandhed eller et mærkeligt koncentrat; en flydende salve der smører grammatikken omkring sig, en særlig saft, der flyder mellem ordene og os, og implicerer alt det usagte. At forbeholde sig privilegiet til at lade være med at sige det hele, og alligevel at blive hørt.

Det er væsker som disse der pumpes ud i karsystemer mellem os, lommer og blærer der fyldes i vores ord og vores tale, når vi adresserer, elsker og hader. Og det er smørelser som disse der gør det muligt f.eks. at snakke om 'dem' og 'os', uden at behøve at præcisere yderligere, men alligevel blive forstået. Eller at kunne gentage ordene 'kriminelle indvandrere' som om noget var en selvfølge, impliceret og skyldig via sproget alene, gentagelsen, og således automatisk desto mere skyldig, jo mere det siges. Eller konsekvent at bruge ordet 'danske statsborgere' om nogle mennesker, og 'danskere' om andre, og blot tage for givet ikke at skulle beskrive eller præcisere denne sære skelnen (netop fordi dem, der ikke altid allerede forstår og anerkender denne skelnen, netop er dem, der ikke må inviteres ind i sproget). Eller at erstatte defineringer som 'angrebskrig' med 'forsvarskrig' og

'besættelses-magt' med 'befrielses-magt' for således at undgå de love og overenskomster man ellers selv taler om at kæmpe for. Man kan blive dømt for det man siger; vold kan udøves med ord, og det man siger er man selv. Sproget er stort, og kun et fjols frygter ikke omgangen med det. Det pumper gennem os i hver eneste centimeter drøm og hver eneste skive ønske, og vi bor alle i det, også dem der ikke selv har valgt det - og også dem, der er privilegerede nok til at tro de kan vælge det fra.

I det demokrati vi hele tiden bekræfter os selv i at vi tror på og kæmper for, lever magten og dens økologier nødvendigvis i sproget, og vice-versa. De betinger vores tale, vores tekst, vores lytten og vores læsning, vores viden, vores krop og de konsekvenser vi drager af disse. Og vi udøver og navigerer med og i dem når vi praktiserer demokratiet; når vi taler og lytter eller vælger at lade være. Det er derfor vigtigt at tage sprog alvorligt; at bruge det med vilje, med lyst og med ærefrygt, at lytte til når det bruges mod os, at prøve at forstå hvordan det fungerer i os, i vore nervesystemer og blodbaner, kirtler og kar, at kæmpe mod det og kæmpe for det, at ruste op; genfinde nye ord og opfinde gamle, glemte grammatikker, at sætte dem i omløb, at mumle om deres rislen gennem organer og fordøjelser; hornhinder og betændelser; ligesom det er nødvendigt hele tiden aktivt at terrorisere, infiltrere og fordærve de implicite systemer der adresserer, indskrives og italesætter os under præmisser vi ikke er

enige i. For disse artikulationer kan ikke ignoreres bort eller ties ihjel, de bliver kun stærkere ved ikke at blive talt imod, forvredet, misbrugt, udspurgt, dementeret og råbt ad. Sig fra, sig frem, sig til, sig imod, sig op. At yde modstand, sproglig modstand, til daglig og i drømmene, mellem linjerne, i telefonerne, over skiltene, langs utopierne, mellem talerne, reklamerne, beskederne, ordene og de fordrejninger af dem du ikke vil stå inde for. Vi må lytte efter, holde ørene stive og snakke i mod; italesætte korrektioner, vrisse tilbage mod ringeagtstytringer og inficere selv sikre udtalelser med utugtig omgang, dialekter, accenter og talefejl, opfundne, strategiske såvel som medfødte. Vi må tage hinanden på ordene, obskønt og ved højlys dag, og vi må skråle sammen men også synge lysteligt falsk i hver eneste kanon vi inviteres til, så snart vi hører de indforståede mellemrum mellem linierne der fratager andre muligheden for at svare.

Vi må insistere på et demokrati hvor en stemme ikke blot er et kryds, men tale og sprog, mumlen, snakken og italesættelse, en lytten og en mulighed for at blive hørt. Adgangen til sproget er altafgørende, ligesom magten til at definere det. Giv ikke sproget væk, lad det ikke sive bort, efterladt til besiddende stemmer fordi de tror det er en selvfølge at de får lov at tale det og holde det ved lige, smøre det og gøre det. Giv lyd. Til kamp for sproget, mod det og med det.

Katya Sander

[Gør det du er bedst til - det gør vi]

Hvem hjælper dig med din plakat? Måske står du og mangler et professionelt medie bureau, der kan hjælpe med din grafiske opgave eller oprettelsen af en hjemmeside. Og måske er det svært at få råd til at føre planerne ud i livet?

Monsun leverer det hele med rådgivning oveni. Vi er billige - og ovenikøbet flinke...

MONSUN
Tlf.: 3539 7331
info@monsun.dk
www.monsun.dk